

4.4.2014

Oikeusministeriö

Viite: oikeusministeriön lausuntopyyntö 3.2.2014 (OM 5/41/2013)

KÄSITTELY- JA OIKEUSASTEJÄRJESTYKSEN MUUTTAMINEN RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVAA LUOVUTTAMISTA JA KANSAINVÄLISTÄ PERHEOIKEUTTA KOSKEVISSA ASIOISSA

Oikeusministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa työryhmämietinnöstä, joka koskee käsittely- ja oikeusastejärjestyksen muuttamista rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista ja kansainvälistä perheoikeutta koskevilla asioilla (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 3/2014).

Työryhmä ehdottaa rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain sekä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain muuttamista. Ehdotetuilla lainmuutoksilla valituslupajärjestelmä ulotettaisiin mainittuihin lakeihin perustuviin kärjäoikeuden ratkaisuihin. Siten kärjäoikeuden ratkaisuun haettaisiin muutosta korkeimmalta oikeudelta, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan. Lisäksi esityksessä ehdotetaan luovuttamisasioiden keskittämistä Helsingin kärjäoikeuteen.

Kansainvälisten perheoikeudellisten asioiden osalta työryhmä ehdottaa, että Helsingin hovioikeudessa nykyään ensimmäisenä oikeusasteena käsiteltävät ulkomaisen päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevat asiat samoin kuin lapsen palauttamista koskevat asiat käsiteltäisiin ensimmäisenä oikeusasteena Helsingin kärjäoikeudessa. Helsingin kärjäoikeuden ratkaisuun haettaisiin muutosta Helsingin hovioikeudelta ja edelleen korkeimmalta oikeudelta, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan. Molemmat asiaryhmät soveltuisivat jatkokäsittelyluvan piiriin. Esityksessä myös ehdotetaan, että ulkomaisia avioeropäätöksiä voitaisiin tunnustaa ilman tuomioistuimen vahvistusta nykyistä laajemmin.

Valtiovarainministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:**Avioliittolain muuttaminen avioliiton purkamista koskevan ulkomaisen päätöksen tunnustamisen osalta**

Avioliittolakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että kaikki ulkomaiset avioeropäätökset tunnustettaisiin ilman erillistä tuomioistuimen vahvistuspäätöstä. Ehdotuksella laajennettaisiin tunnustettavia ulkomaalaisia avioeropäätöksiä niin, että vain lain 121

§:n 2 momentissa tarkoitetuissa poikkeustapauksissa ulkomaisia avioeropäätöksiä ei tunnustettaisi. Ehdotetun säännöksen perustelujen mukaan ”*maistraatti voisi merkitä ulkomaisen avioeropäätöksen pyynnöstä väestötietojärjestelmään. Tiedon tallentaminen väestötietojärjestelmään ei ole kuitenkaan oikeusvoimainen ratkaisu siitä, että vieraassa valtiossa annettu päätös tunnustetaan Suomessa. Tämän vuoksi olisi tarpeen säätää mahdollisuudesta hankkia tarvittaessa tuomioistuimelta vahvistus siitä, tunnustetaanko päätös Suomessa. Vahvistuksen saaminen tuomioistuimelta voisi olla tarpeen esimerkiksi silloin, jos maistraatti olisi ottanut kielteisen kannan rekisterimerkinnän tekemiseen.*” (sivu 39).

Valtiovarainministeriö katsoo, että muutoksen tavoitteita ja keinoja tulee selventää, jotta uusien säännösten soveltaminen ei johda tulkinnallisiin epäselvyyksiin ja vaihtelevaan soveltamiskäytäntöön.

Väestötietojärjestelmän julkinen luotettavuus

Väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009, myöhemmin väestötietolaki) 13 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan väestötietojärjestelmään talletetaan rekisteröinnin kohteena olevasta henkilöstä tieto siviilisäädystä sekä tieto avioliiton solmimisesta ja purkautumisesta tai parisuhteen rekisteröinnistä ja rekisteröidyn parisuhteen purkautumisesta. Saman lain 18 §:n mukaan väestötietojärjestelmään talletettuja 13 §:n 1 momentin 1–21 kohdassa tarkoitettuja henkilötietoja pidetään julkisesti luotettavina tietoina, jollei osoiteta, että tieto on virheellinen tai puutteellinen. Muita kuin edellä tarkoitettuja järjestelmään talletettuja tietoja saa käyttää henkilöä koskevassa päätöksenteossa vain, jos hänelle annetaan päätöksenteon yhteydessä nimenomainen selvitys tietojen sisällöstä ja käytöstä.

Väestötietolain 18 §:ssä tarkoitettu väestötietojärjestelmän julkinen luotettavuus edellyttää, että järjestelmään tallennettavat tiedot ovat oikeita, ajanmukaisia ja kattavia. Tehtyjen merkintöjen oikeellisuuteen on väestötietojärjestelmän tietoja käyttävän voitava luottaa, vaikka merkinnät eivät sinällään olisi muita viranomaisia sitovia muun lainsäädännön nojalla tapahtuvassa harkinnassa, jossa esimerkiksi avioliiton tai avioeron vaikutuksia vaikkapa taloudellisten etujen myöntämisessä tai verotuksellisessa kysymyksessä arvioitaisiin. Nyt ehdotetuilla muutoksilla voi valtiovarainministeriön mukaan olla kielteisiä vaikutuksia väestötietojärjestelmän julkiseen luotettavuuteen, mikäli ehdotettua säännöstä ja sen soveltamisalaa ei selkeytetä.

Väestötietojärjestelmää koskeva muutoksenhaku

Väestötietolain 75 ja 76 §:ssä säädetään oikaisuvaatimuksesta ja muutoksenhausta tehtyjen rekisterimerkintöjen osalta. Se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta tehty rekisterimerkintä tai tiedon luovuttamista koskeva päätös tai ratkaisu välittömästi koskee, voi hakea siihen kirjallisesti oikaisua. Oikaisuvaatimuksen johdosta on annettava kirjallinen päätös, johon voidaan hakea muutosta hallintolainkäyttölaissa säädetyllä tavalla.

Valtiovarainministeriö katsoo, että nyt ehdotetun avioliittolain muutoksen myötä syntyisi tilanne, jossa maistraatin tekemästä rekisterimerkinnästä olisi mahdollista käyttää kahta muutoksenhakutietä, eli vahvistustuomiota käräjäoikeudessa ja väestötietolain mukaista oikaisuvaatimusta ja muutoksenhakua hallinto-oikeuteen. Uudistus merkitsisi ehdotetussa muodossaan sitä, että maistraatin tekemän väestörekisterimerkinnän osalta voitaisiin vahvistusta hakea käräjäoikeudelta merkinnän tekemisen jäl-

keen. Esimerkiksi tilanteissa, joissa maistraatti olisi merkinnyt avioeron väestötietojärjestelmään, olisi asianosaisen kuitenkin mahdollista hakea käräjäoikeuden vahvistusta sille, että päätöstä ei tunnusteta. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan tällainen päällekkäinen toimivalta voi käytännössä aiheuttaa merkittäviä ongelmia.

Edellä mainituista syistä valtiovarainministeriö esittää kantanaan, että ehdotettuja ulkomaisen avioeropäätöksen tunnustamista koskevia säännöksiä tulee selkeyttää niin, että sekä väestötietojärjestelmän julkinen luotettavuus että toimivallanjako eri viranomaisten kesken voidaan säilyttää ja taata. Säännöksestä ja sen perusteluista on käytävä yksiselitteisesti ilmi milloin maistraatit voivat merkitä ulkomaisen avioliiton purkamista koskevan päätöksen väestötietojärjestelmään ja mikä vaikutus tällä merkinnällä on.

Valtiovarainministeriö toteaa lisäksi, että mikäli maistraatteihin uudistuksen johdosta kohdistuu lisääntyvää oikeudellisen tietämyksen tarvetta, erityisesti siitä syystä, että aiemmin tuomioistuimen toimivaltaan kuuluneita avioerojen tunnustamisen edellytyksiä harkitaan maistraateissa, tulee tästä johtuvat kustannusvaikutukset maistraattien toimintaan selvittää esityksen valmistelun yhteydessä.

Valtiosihteeri
kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Hannu Mäkinen

TIEDOKSI

Valtiovarainministeriö
- budjettiosasto (Ijäs, Inha, Salmi)
- henkilöstö- ja hallintopolitiikkaosasto
- kunta- ja aluehallinto-osasto